

Запрашаем у Жылічы!

Неўзабаве пасля рэстаўрацыі ўрачыста адкрыюць палацава-паркавы ансамбль у Жылічах — помнік архітэктуры позняга класіцызму. З заканчэннем рамонтна-

рэстаўрацыйных работ і далейшай музефікацыяй залаў азнаёміліся міністр культуры Анатолій Маркевіч і члены калегіі міністэрства падчас выязнога пасяджэння 21 чэрвеня.

На мерапрыемстве абмяркоўваюць стан работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны і перспектывы іх развіцця.

Працяг тэмы на стар. 4–5

Удзельнікі акцыі "Цягнік Памяці". Фота БелТА

Ніколі не забудзем

Гэтымі днямі каля мемарыялаў шматлюдна. Вядома, у нашай краіне сцяжына да святых мясцін славы і смутку ніколі незрастае. Аднак Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа, Дзень Незалежнасці — час, калі надзвычай важна пакланіцца гераічным продкам, сабрацца грамадою і засведчыць адданасць высокім каштоўнасцям, за якія змагаліся нашы прадзеды. Засведчыць мір і свабоднае жыццё на ўласнай зямлі.

У кожным раёне Беларусі прайшлі мітынгі-рэквіемы ля брацкіх пахаванняў савецкіх воінаў, ля помнікаў на месцах фашысцкіх лагераў і спаленых вёсак. Хатынь, Трасцянец, Масюкоўшчына — кветкі ад прадстаўнікоў дзяржаўных органаў і грамадскіх аб'яднанняў былі ўскладзены да манументаў, што сталі агульнанацыянальнымі сімваламі трагедыі і гераізму.

Даніну павагі ахвярам нацысцкіх злачынстваў і мужным абаронцам Айчыны аддалі работнікі нашай галіны на чале з міністрам культу-

ры Анатоліем Маркевічам. У парку імя Чалоскінцаў ля брацкага пахавання з манументам "Смуткуючая маш" 22 чэрвеня адбыўся тэатралізаваны мітынг-рэквіем...

Неўзабаве наступіць свяшчэнны для беларусаў дзень 3 ліпеня. Гэта сімвал адзінства, сімвал Перамогі, якая вячае ўсе здзяйсненні шматвяковай гісторыі роднай зямлі. І зноў мы схілім галовы ў хвіліну маўчання, згадаем мінулае і абавязкова задумаемся, што варта зрабіць кожнаму для захавання міру і спакою, для ўмацавання Бацькаўшчыны.

☛ СУБОТНІЯ СУСТРЭЧЫ

Пра зайздрасць, лаянку ды бюракратыю. Ваялянцін Занковіч — без хітрыкаў

стар. 6

☛ СОЦЫУМ

Тыфлакуток, аўдыякнігі, тач-панэлі. Як культура крочыць да інклюзіі

стар. 7

☛ ART-БЛОГ

Як выняць з галавы шар? Эстэтыка абсурду і тэатральны эксперымент

стар. 8–9

☛ КІНАПРАГЛЯД

Гісторыя пра кожнага з нас. Фільм, што разбівае стэрэатыпы

стар. 13

Палац Булгакі

Палацава-паркавы ансамбль з'яўляецца помнікам архітэктуры канца XVIII — пачатку XIX стагоддзяў.

Рэстаўрацыя комплексу пачалася ў 2009 годзе і была падзелена на некалькі этапаў.

Якая будучыня ў помнікаў мінуўшчыны?

У палацава-паркавым ансамблі Булгакі ў Жылічах Кіраўскага раёна 21 чэрвеня адбылося выязнае пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры, на якім абмяркоўваўся стан работ на знакахвы аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі, а таксама праблемы і перспектывы далейшага развіцця.

струкцыі інжынерных сетак. Акрамя таго, раскрытыя раней неведомыя шматлікі роспісы сцен на цэнтральным і бакавых фасадах помніка.

У Навагрудскім замку сёння працягваюцца работы па кансервацыі руін Дазорнай, Пасадскай і Уваходнай вежаў і частковае аднаўленне фарфякавыя шпалер сцен. У рамках рэалізацыі шостага п'яцгадовага комплексу прадуладжанага рэстаўрацыі ў 2009 годзе і была падзелена на некалькі этапаў.

Столь аднаго з залаў

Перад пачаткам пасяджэння міністр культуры і члены калегіі азнаёміліся з ходам работ на знакахвы аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны і ўваходнай вежаў і частковае аднаўленне фарфякавыя шпалер сцен. У рамках рэалізацыі шостага п'яцгадовага комплексу прадуладжанага рэстаўрацыі ў 2009 годзе і была падзелена на некалькі этапаў.

Пры кансервацыі з частковай рэстаўрацыі руін былога замка Сапегіў XVI—XVII стагоддзі ў Галынах адміністрацыйнага раёна адноўлена Паўночная вежа, створана музейная экспазіцыя з арт-фактамі, знойдзенымі падчас археалагічных раскопак на замку. Сёння працягваюцца работы па разборцы сцен, слупоў, скляпенняў, арак слабой трываласці, механічнай расчыстка гладкіх паверхняў сцен ад позніх пластоў тынкоўкі, рэстаўрацыя швоў цаглянага мура, рэстаўрацыя тынкоўкі сцен, адноўка, слупоў, збораў і арак. Праект рэканструкцыі не прадуладжанае поўнае аднаўленне замка, плануецца максімальна захаваць руіны, у якія будзе ўбудавана музейная экспазіцыя. Адметным з'яўляецца тое, што ў 2022 годзе ўдвая павялічылася колькасць турыстаў, якія наведваюць аб'ект.

З асноўным дакладам аб стане працы на знакахвы аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь і аналізам міжнароднага і нацыянальнага супрацоўніцтва ў справе аховы спадчыны выступіла начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Таццяна Жук. У 2023 годзе на правядзенне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны высокай ступені гатоўнасці, якія валодаюць высокім эканамічным і турыстычным патэнцыялам, было вылучана фінансаванне ў аб'ёме амаль 12 мільянаў рублёў.

Падчас рэканструкцыі і рэстаўрацыі Спас-Праабражэнскай царквы XII стагоддзі ў Полацку сёння выконваюцца работы па ўзмацненні канструкцыйных сцен, працы па фасадах, замена дахавага пакрыцця, аконных і дзвярных расійскіх рэстаўрацый пачала рэстаўрацыю манументальнага жытла.

У касцёле Божага Цела XVI—XIX стагоддзяў у Нясвіжы выконваюцца работы па ўмацаванні сцен, замене даху, рэкан-

У замку XIV стагоддзі ў Крэве Смаргонскага раёна вядуцца работы па кансервацыі руін, усталяванні лесвіцы з маналітнай шпількі, кровянага даху, аднаўленне даху з чарапіцы. Завяршаюцца работы па працы ўнутраных інжынерных сетак, наладзіць пакарных рэзервуараў, добраўпарадкаванні тэрыторый. Згодна з праектам плануецца аднавіць чатыры замкавыя сьпіны, галерэй і вежы, а таксама закансерваваць і ад атмасферных ападкаў. За студзеня красавіка 2023 года Крэўскі замак наведалі 900 чалавек, у тым ліку ў рамках фестывалю “Кераміка Крэва”.

У палацавым комплексе XVI—XVIII стагоддзі ў Ружанках Пружанскага раёна выконваюцца ўлашчванне перакрываў, выбар і ўлашчванне аконных блокаў, вонкавыя адзобныя працы. З 2008 года тут праводзіліся рэстаўрацыйныя работы па ўзроўню браме, усходнім і заходнім філіялах палацавага комплексу, адноўлены ўсходні корпус, завершаны работы па кансервацыі ўсходняй аркады галоўнага корпусу. Наведванне турыстамі Ружанскага палацавага комплексу ў 2022 годзе ў адносінах да 2021-га вырасла на 44 %.

У краіне надаецца пільная ўвага невыкарыстоўваемым і руінаваным аб'ектам гісторыка-культурнай спадчыны, якіх налічваецца 280 і па якіх распрацаваныя планы абласцей і Мінска на 2022—2025 гады з п'яцгадовымі дэталіямі па кожным аб'екце.

Шэраг аб'ектаў пры выкананні планаў у бягучым годзе ўключаны ў гаспадарчы абарот і ўключаны ў турыстычны маршрут. У Віцебскай вобласці ў ліпені запланаваны ўезд у эксплуатацыю будынка Вялікай Любоўскай сінагогі, якая лягчы ўспрымае мінулае года знаходзілася ў руінаваным стане. У Гродзенскай вобласці ў маі ўведзена ў эксплуатацыю першая чарга будаўніцтва палацава-паркавага ансамбля ў Свяжы Гродзенскага раёна. У Мінскай вобласці ў другім паўгоддзі намераныя для ўключэння ў гаспадарчы абарот будынак былой ешывы ў Валожыне і ганцліёвыя рады ў Нясвіжы.

Інтэр'еры палаца

Сярод аб'ектаў спадчыны, уключаных у турыстычны абарот, можна таксама адзначыць у Віцебскай вобласці — будынак па праспекце Скарыны, 3, у Полацку, у Гомельскай — руіны царквы ў аграгарадку Леніна Добрушскага раёна, у Мінскай — рэшткі былой сядзібы Агінескіх у вёсцы Ручыцы Вялейскага раёна і палацава-паркавы ансамбль у гарадскім пасёлку Сымонавічы Чэрвеньскага раёна.

Уключэнню ў гаспадарчы і турыстычны абарот аб'ектаў спадчыны спрыяюць і новаўвядзеныя ў заканадаўстве (з 2023 года на

прававым узроўні замацаваны шэраг норм, накіраваных на ўдасканаленне работ з руінаванымі аб'ектамі, спрашчэнне парадку работ на іх, парадку іх дзяржаўнай рэгістрацыі і продажу.

прававым узроўні замацаваны шэраг норм, накіраваных на ўдасканаленне работ з руінаванымі аб'ектамі, спрашчэнне парадку работ на іх, парадку іх дзяржаўнай рэгістрацыі і продажу. Прынятыя нормы дазволілі ў першым паўгоддзі ажыццявіць правядзенне праектных работ на 47 аб'ектах (для параўнання: у 2022 — на 19) і рамонтна-рэстаўрацыйных работ на 32 (у 2022 — на 31). Праведзена 22 аукцыёны, на якіх рэалізавана 5 аб'ектаў.

На мерапрыемствы па рэалізацыі планаў для працы з невыкарыстоўваемымі і руінаванымі аб'ектамі гісторыка-культурнай спадчыны, выданне якога ў п'яцгадовым і электронным варыянце запланавана пры падтрымцы Гомельскага аблвыканкама ў канцы ліпеня 2023-га.

У 2023 годзе завяршана работа па падрыхтоўцы новых намінацый “Беларускае мастацтва вышынкі” і “Неглюбская народная тэкстыльная традыцыя”, якія 27 сакавіка былі накіраваныя ў адным з пасяджэнняў аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама.

На пастаяннай аснове праводзіцца навучэнне кадраў у сферы аховы спадчыны з мэтай павышэння ўзроўню кампетэнцый у прававых пытаннях, у тым ліку ў пытаннях міжнароднага права. У адрываўнасці з планам работ Міністэрства культуры на 2023 год арганізаваны комплекс навучальных мерапрыемстваў для спецы-

ялістаў, якія працуюць у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны. У другой палове 2023-га прадуладжана правядзенне рэгіянальных семінараў у Брэскай, Віцебскай, Гомельскай, Мінскай абласцях і Мінску, практычнага семінара для распрацоўшчыкаў праектаў зон аховы помнікаў археалогіі, рабочага семінара са спецыялістамі, якія маюць пасведчэнне на кіраванне распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі ў выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, і рэспубліканскага навукова-металічнага семінара ў галіне захавання нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны па праблемных пытаннях напуўнення Нацыянальнага інвентару нематэрыяльнай спадчыны Беларусі.

У мэтах металічнага суправаджэння дзейнасці мясцовых органаў Міністэрствам культуры з пачатку 2023 года падрыхтавана 14 тлумачэнняў і інструкцый, у тым ліку металічных рэкамендацыі па рабоце з аб'ектамі спадчыны, якія не выкарыстоўваюцца, па запавяненні пашпарту гісторыка-культурных каштоўнасцей, інструкцыя па запавяненні Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь, тлумачэнні па бігучым рамоне, па выкананні работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны катэгорыі “З”, па распрацоўцы рэгіянальных комплексаў мерапрыемстваў, па пытаннях UNESCO.

Падрыхтаваны зборнік інфармацыйна-металічных матэрыялаў пра ахове гісторыка-культурнай спадчыны, выданне якога ў п'яцгадовым і электронным варыянце запланавана пры падтрымцы Гомельскага аблвыканкама ў канцы ліпеня 2023-га.

У 2023 годзе завяршана работа па падрыхтоўцы новых намінацый “Беларускае мастацтва вышынкі” і “Неглюбская народная тэкстыльная традыцыя”, якія 27 сакавіка былі накіраваныя ў адным з пасяджэнняў аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама.

Акрамя таго, з мэтай папулярызацыі запатрабаванасці турыстычных маршрутаў, а таксама

ліквідацыі дэфіцыту кадраў, у Нацыянальным агенстве па турызме ў першым паўгоддзі 2023-га атэстацыю прайшлі 13 супрацоўнікаў музеяў, а ў другім паўгоддзі плануецца прайсці атэстацыю ў якасці гідыў-перакладчыкаў і экскурсаводаў не менш як 24 супрацоўнікі музеяў з рэгіёнаў.

Такім чынам, падчас пасяджэння калегіі было адзначана, што з мэтай ўдасканалення работ з аб'ектамі гісторыка-культурнай спадчыны, выданне якога ў п'яцгадовым і электронным варыянце запланавана пры падтрымцы Гомельскага аблвыканкама ў канцы ліпеня 2023-га.

У мэтах асваення бюджэтных сродкаў у поўным аб'ёме неабходна забяспечыць умоўчэнне кантроль за ходам работ на знакахвы аб'ектах, скарачэнне графікаў распрацоўкі праектаў зон аховы, а таксама распрацаваць рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

ПАЛАЦ, АДКРЫТЫ ДЛЯ ЁСІХ

Акрамя таго, на пасяджэнні выступіў начальнік упраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забяспечэння Міністэрства культуры Аляксандр Бартошук з аналізам ходу выканання будаўніча-мантажных работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, іх праблем і перспектывы. Міністр культуры адзначыў, што пры правядзенні работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спад-

чыны неабходна палыходзіць да пытання маштабна, вызначваючы першачарговасць работ. З гэтай мэтай важна актыўна ўзаемадзейнічаць з Фондам па падтрымцы культуры і мастацтва.

З дакладам аб перспектывах уключэння палацава-паркавага ансамбля Булгакі ў турыстычны намеснік начальніка Кіраўскага райвыканкама Таццяна Вялюжская. Анатолій Маркевіч падкрэсліў, што на аднаўленне комплексу ў Жылічах затрачана 30 мільянаў рублёў, таму неабходна арганізаваць максімальна эфектыўнае выкарыстанне гэтага помніка архітэктуры і пашырэння іх турыстычнага патэнцыялу аб'яўчэннем неабходна дораўчы зашчыленым структурным падрэзанням перафарматываць работу з аб'ектамі спадчыны, распрацаваць рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў па ахове культурнай спадчыны на 2023—2025 гады. Таксама трэба стварыць пры Міністэрстве культуры камісію па арганізацыі працы па напісанні дадзенага намінаваных аб'ектах і арганізаваць пераклад з англійскай мовы металічных рэкамендацыі па ўключэнні аб'ектаў у Папірэнны спіс UNESCO.

У мэтах асваення бюджэтных сродкаў у поўным аб'ёме неабходна забяспечыць умоўчэнне кантроль за ходам работ на знакахвы аб'ектах, скарачэнне графікаў распрацоўкі праектаў зон аховы, а таксама распрацаваць рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

Акрамя таго, на пасяджэнні выступіў начальнік упраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забяспечэння Міністэрства культуры Аляксандр Бартошук з аналізам ходу выканання будаўніча-мантажных работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, іх праблем і перспектывы. Міністр культуры адзначыў, што пры правядзенні работ на аб'ектах гісторыка-культурнай спад-

Антон Рудак
Фота аўтара

Натхняльна. Патрытычна. Узрушальна

Валянцін Паўлавіч Занковіч — адзін з самых знакамітых беларускіх скульптараў. Але ва ўсіх дзевяціх і энцыклапедыях яго называюць архітэктарам. Справа ў тым, што статуя, як правіла, месціцца на пастамеце. А гэта ўжо архітэктурнае збудаванне. З адваведнымі царыямі, інжынернымі разлікамі, падмуркам і... бюрократыяй.

Свае гадоўныя ўзнагароды — прэмію Ленінскага камсамола і Ленінскую прэмію — Валянцін Занковіч атрымаў як аўтар помнікаў у Расонах і Хатыні. Вядомы майстра і дзякуючы скульптурнай групе “Бег”, што ўпрыгожвае сталічны стадыён “Дынама”, стале “Мінск — горад-герой”, удзелу ў стварэнні мемарыяла “Брэскавая крэпасць-герой” і дзякуючы іншым знакавым працам.

Мэтр, якому 5 чэрвеня споўнілася 86, уражае балдэрамі і натхненасцю. З парога нагадвае, што воем гадоў таму пісаў пра творчасць скульптуры ляснічага, усталяваную ў Мінску каля галоўнага корпусу Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта, і задае пытанне.

— Валянцін Паўлавіч, ці рэалізавалі з той працы новыя праекты?

— Оне!

— Наўжо працуеце ў стод?

— Так, і з надзеяй, што калісьці гэтыя работы ўсё ж будзе дзе-небудзь устаноўлены. Таму ў мяне тая ж — гераізм нашага беларускага ці, мусіць, правільней скажаць, нашага савецкага народа. Кожны дзень хаджу на працу. Праўда, шчырую ўжо не да чатырох раніцы, а да сямі вечара.

— А калі кладзецца спяць?

— У 22 гадзіны — рэгулярна на працягу многіх, многіх гадоў.

— Валянцін Паўлавіч, чаму ж вашы скульптуры на гераічную тэматыку застаюцца незапрацаванымі, калі ўсюды гавораць пра патрыятычнае выхаванне, падзвіг народа ў часы Вялікай Айчыннай вайны? Што, па-вашаму, гадоўны вораг творчасці?

— Дык зайздасць жа! Яна гадоўны вораг. Пушкін, Лермантаў, Мюцарт — прыклады яе ахвяр. Спіс можна працягваць доўга... Я пачынаў шых у Мінскпраекце, Алег Стаховіч — у Ваенпраекце. Нам, малымі, не давалі тэм. Таму ў вольны час мы як архітэктары працавалі на больш масітных калет.

І паступова здабылі такое прызнанне, што нам даверылі работу над мемарыялам у гонар абаронцаў Брэскай крэпасці. Разам са знакамітым Аляксандрам Кібальнікам. Можнае ўявіць? Народны мастак СССР, лаўрэат Ленінскай і дзювох Сталінскіх прэмій ІІ ступені, член Праўдзіума і акадэмік-сакратар аддзялення скульптуры Акадэміі мастацтваў СССР, старшыня праўдзіна Маскоўскага аддзялення Саюза мастакоў РСФСР. Катэра ў Аляксандра Паўлавіча была на Капельніцкай набярэжнай. І мы ў яго ў Маскве, на Маслоўцы, у майстэрні стваралі. Выдурвалі ў мінскіх паліклініках балычныя ды імчаліся ў сталіцу Саюза дзяціш.

Беларусі ў свой час вельмі шанавалі з Машгравым. Дзякуючы Пятру Міронавічу, мы маем такія выдатныя помнікі, як у Брэскай крэпасці ды ў Хатыні. І, варты аднаго належае, у апошніх галі ў краіне таксама шмат робіцца для манументальнага ўзвешчання гераічнай мінуўшчыны народа, хаця, на жаль, мае праекты пакуль не запатрабаваныя.

У той жа Брэскай крэпасці столькі нашых задум не рэалізавана! Вось хто памятае, што абломкі чыталі з арыгінальным напісам абаронцаў “Паміраем, але не здаёмся. Бывай, Радзіма!” захоўваюцца сёння ў музеі ў Маскве? А мы са Стаховічам некалі зрабілі на тым жа гістарычным месцы бетонныя сцены з метравымі пазалочанымі літарамі гэтых святых слоў. Праўда, іх потым па начах паўтара месіцца падрывалі. Казалі, Сулаву (углыковы савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч, ідэолаг КПСС) не спадабалася...

— Валянцін Паўлавіч, ну ўжо няма каму падсіць да Прэзідэнта і скажаць: “Аляксандр Рыгоравіч, у Занковіча ёсць выдатныя ідэі, давайце іх рэалізуем!”?

— Пытанне не да мяне, а да тых, хто праз пасадку павінен думаць аб інтарэсах краіны. Мы збіралі з Міхаілам Са-вічкім. Дык воль ён казаў, што мастацтва як рака. Па цэнтры ложа ідзе сапраўдная плынь, а чым бліжэй да берага, тым больш усюкіх завярхнённяў...

На маю думку, напрыклад, творчасць шырока разрэкламаванага Марка Ша-гала і ёсць гэтыя воль завярхнённяў. Пікаса ўмеў цудоўна маляваць, але ў нейкі момант зразумеў, што і крамзолі выдатна прадаюцца...

Таму ў мяне ўся надзея на такіх хлопцаў, як Азаронак-малодшы і Шпакоўскі. Спадзяюся, яны пераломяць даўня, але не самыя добрыя традыцыі.

— Вы часта сустракаецеся з моладдзю. Навошта?

— Адночы паклікалі ў Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі на выставу. І тагачасны міністр адукацыі Ігар Карпенка цёпла мяне паўтаў. Пасля гэтага пачалі часта запрашаць да моладзі. А мне стала цікава з ёй размаўляць. У малых пытанні самыя розныя і нечаканыя. Напрыклад, як я адношуся да лінейкі? Натуральна, адмоўна. Але з я вяду машыну. І едзьку па Мінску — мегаполісе. Тут без моцнага слоўна складана абыйсціся. Аднак скажаў, што ў звычайных сітуацыях не карыстаюся ненарматыўнай лексікай. І гэта звычайна праўда (успіхаецца).

— Дарчы, што Вы думаеце аб сучаснай моладзі?

— Мяркую, гэтыя хлопцы і дзяўчаты вырастаць добрымі людзьмі. У свеце цяпер вельмі неспакойна. Але разабрацца ў сітуацыі няцяжка. І наша моладзь у асноўным усё цудоўна разумее.

— Што Вас сёння радзіць?

— Тое, што сумна ніколі не было. У мяне феноменальная спецыяльнасць, якая заўсёды давала поўнае насачэнне, — скульптура і архітэктара. Для духоўнага жыцця няма нічога лепшага за маё рамство. Да гэтага часу ім займаюся. Задаволены. Ніколі не кажу, што да мяне натхненне прыходзіць аднекуль звыш. Калі зробіш сорак варыянтаў аднаго і таго ж, сапраўды атрымаецца нешта ўзрушальнае. Менавіта так: “Узрушальна!” — сказаў Азгур, калі ўбачыў майго “Арфея”...

Віктар ГАУРЫШ
Фота аўтара

Тактыльная экскурсія ў Мінскім абласным краязнаўчым музеі

Прыбраць перашкоды

Дзяржава гарантуе людзям з інваліднасцю роўныя магчымасці для рэалізацыі правоў і ўдзелу ў грамадскім жыцці. Тычыцца гэта і доступу да культурных набыткаў, развіцця творчых здольнасцей, якаснага адпачывання. “К” даведлася, як наша сфера крочыць да інклюзіі.

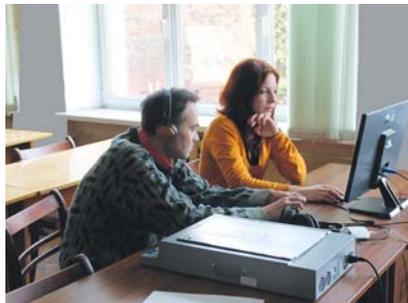
Работнікі Мінскага абласнога краязнаўчага музея ў Маладзечне распрацавалі квест-экспедыцыю “Дзіўныя свет гісторыі” на аснове тыфлапедагагікі.

Да прыкладу, гасцям прапануюць падаць умоўныя сігналы пры дапамозе барабана, вызначыць традыцыйную страву па яе паху, вывучыць рукі фактурную жывальніцкую работу.

Набыткі майстроў з інваліднасцю дэманструюцца на штогадовым фестывалі-кірмашы рамястваў “Вясновы букет” у цэнтры сталіцы, на іншых рэспубліканскіх святах. Правіць таланты таксама дзяржаўнай “Сацыяльнага абарона”.

ЧИТАННЕ БЕЗ МЕЖ

Міністр культуры Ана-толій Маркевіч на пасяджэнні Рэспубліканскага міжведамаснага савета па правах інвалідаў адзначыў, што важны кірунак у дзейнасці галіны — паліпшэнне якасці жыцця і сацыяльнага інтэграцыі людзей з інваліднасцю. Міністэрства забяспечвае безбар’ернае асяроддзе ва ўстановах і стварае ўмовы для рэалізацыі зольнасцей усіх ахвотных 80 % сталічных аб’ектаў лічача даступнымі. У рэгіянах, гэты паказчык значна ніжэйшы. Аднак да 2025 года сітуацыя мусіць палепшыцца: на 150 аб’ектах па-за Мінскам забяспечана безбар’ернае асяроддзе. Работы прадуляе “Сацыяльнага абарона”.

Бібліятэчны тыфлафактор

таратуры. Найбольшую колькасць асобнікаў набылі ўстановы Брэскай вобласці. У бібліятэцы краіны прыходзіць разійскі штомесячны часопіс “Літаратурныя чытанні”, выкананы рэльефна-кропкавым шрыфтам, і іншая перыёдыка. Таксама наведвальнікі могуць замовіць аўдыякнігі.

ДАКРАНУЦА ДА СПАДЧЫНЫ...

Музеі Беларусі забяспечваюць аўдыягнідамі. У Гродзенскай вобласці Мінску ўстановы асяроддзя для людзей з інваліднасцю і астатніх рэгіянах гэтая праца працягваецца. Таксама падзі з парушэннямі слыху могуць атрымаць звесткі праз інфраквісі і тактанзі, якімі дапоўненыя экспазіцыі. Падобныя элементы ёсць у новым музеі ў мемарыяльным комплексе “Хатынь”.

Умовы для далучэння асоб з інваліднасцю да культурнай прасторы стварае Нацыянальны мастацкі музей. У 2019 годзе ўстанова пачала праект “Ажаўшчыя карціны”, які мусіць паліпшыць доступ да інфармацыі аб арт-спадчыне наведвальнікам з парушэннямі слыху. Запісаны відэаэкспедыцыі на беларускую жэставую мову паводле тэатраў навуковых спецыялістаў. Ахвотныя атрымаць планшэт з гэтымі ролямі бясплатна і выправіцца ў заты на знаёмства з палатнамі і скульптурамі. Аб’явіцца можна і ўласным смартфонам, бо блізка таксама аўдыяапісанні на YouTube-канале і на афіцыйным сайце музея. Наведвальнікам даступна аповесць пра карціны “Мінск 3 ліпеня 1944 года” Валянціна Волкава. “Мой горад старажытны, маляваў Мая Данчына, “Нароўны шлоб” Васіля Пукірава ды іншыя перлына калекцыі.

НА БУДУЧЫНЮ

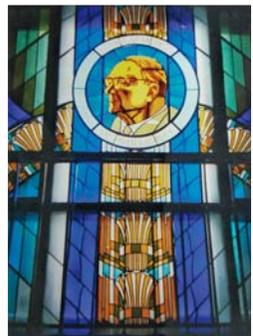
У арганізацыях культуры ўкараняюцца мадэрныя даступнага асяроддзя для людзей з інваліднасцю. У правых уладальнічаць чальцы грамадскіх аб’яўленняў. Аналіз выявіў недастатковую фізічную ды інфармацыйную даступнасць паслуг. Таму Міністэрства культуры ставіць задачай паліпшэння ўмоў, у тым ліку праз сітуацыйную дапамогу. Паранешама актуальныя інфармацыйна-металічныя суправалжэнне сацыякультурнай рэабілітацыі і мерапрыемстваў, якія сфарміруюць талерантныя адносіны грамадства да людзей з інваліднасцю і іх праблем.

Даніл ШЭЙКА
Фота з сайтаў устаноў культуры

Удзельнікі творчых калектываў Гомельскага цэнтру інклюзіўнай культуры

Замест вітражы — сучасныя шклопакеты

Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва савецкага часу даследчыкі называюць унікальным пластом не толькі айчынай, але і сусветнай культуры. Найбольш адметныя ўзоры ўзяты пад ахову дзяржавы, аднак значная доля набытку застаецца безабароннай.

Маштабная мазаіка "Зямля навукі і культуры" — частка трыпціха на карпусах Брэсцкага электрамеханічнага завода — шпэр закрыта рыштыванямі. Хвалюсячая не трэба: манументальна-дэкаратыўны твор рэстаўруюць. Як сведчыць шпарт аб'екта, работы мусіць завяршыць у пачатку верасня.

Першыя ж пашкоджанні з'явіліся на панно яшчэ на заранку 2000-х, бо на будынках бескантрольна мацавалі рэкламныя шыльды і электраправадкі. У 2019 годзе высаклакліся творы атрамыва статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. І адбылося гэта ў многім дзякуючы аўтарам Уладзіміру Крываблоцкаму і Юрыю Багушэвічу, што забілі трывоку звар'януліся ў гарадскую адміністрацыю. Як і перапісаны ў спіс аб'ектаў аб'явілі абавязальнасць, у рэшце рэшт вымушаны быў паклапаціцца пра захаванасць мазаікі.

Навіна пра пачатак рэстаўрацыі радасная. Аднак нельга таіць, што

не ўсім манументальна-дэкаратыўным аб'ектам так пашчасціла. Інтэр'ют стракаціць навінам: там зафарбавалі, тут разбілі і вывезлі на сметнік. Да прыкладу, розгалас атрамыва вестка пра страту керамічных панно ў корпусе гістарычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта. Няма лапобных сітуацый "К" асвятляла раней. Акі-нушы эмоцыі, прапануем паразважаць, як перарэць гэтую даўнюю тэндэнцыю.

ЛЭС У РУКАХ ГАСПАДАРА

Згодна з Палажэннем аб парадку стварэння (роканструкцыі) і прыёмкі твораў манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, раённай і гарадскія выканкамы ажыццяўляюць улік аб'ектаў мастацтва, што знаходзяцца на ападевай тэрыторыі. Спісы спраўдаў складалі, але ці будынкам бескантрольна мацавалі рэкламныя шыльды і электраправадкі. У 2019 годзе высаклакліся творы атрамыва статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. І адбылося гэта ў многім дзякуючы аўтарам Уладзіміру Крываблоцкаму і Юрыю Багушэвічу, што забілі трывоку звар'януліся ў гарадскую адміністрацыю. Як і перапісаны ў спіс аб'ектаў аб'явілі абавязальнасць, у рэшце рэшт вымушаны быў паклапаціцца пра захаванасць мазаікі.

Аб'екты манументальна-дэкаратыўнага мастацтва задокументаваны. Крок даволі важны, але гэта толькі пачатак, бо варта задумацца пра далейшую

Хто будзе на варце?

Алена Дзічонская, дацэнт кафедры архітэктуры Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта:

— Мінута не так шмат часу з моманту, калі Савецкі Саюз перастаў існаваць, а твораў манументальна-дэкаратыўнага мастацтва той эпохі значна паменела. Адбылася пераарыентацыя, і знік цэлы пласт — штосны знішчана, штосны разбурылася пад уплывам умоў.

Калі гаворыць пра мазаічны трыпціх "Зямля" ў Брэсце, ролю ў наданні ахоўнага статусу адыграла лакацыя: творы размешчаны на фасадах будынкаў побач з цэнтральнай магістраллю. У інтэр'ерах і на перыферыі, напрыклад у клубах, дамах культуры і на аўтастанцыях, аб'екты могуць застацца без належнай увагі.

Для пачатку важна зафіксаваць спадчыну, правесці каталагізацыю. Таксама неабходна заняцца асветніцкай дзейнасцю і, верагодна, стварыць працоўную групу, якая б узялася за пытанні захавання. Не кожнаму аб'екту пра мастацкі асяці могуць надаць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, аднак работы адназначна трэба абвясціць. Гэтыя візуальныя элементы павялічваюць пазнавальнасць месца і могуць стаць пунктамі турыстычнага маршрута. Ёсць шмат варыянтаў, якія ўключыць творы ў забавляльны і адукацыйны працес.

Юрый Каралевіч, дацэнт кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— Перш-наперш мусіць быць вопіс твораў, каб работы фігуравалі ў дакументах. А далей яго, магчыма, варта правесці праз Міністэрства культуры і зацвердзіць для гэтых аб'ектаў нейкі статус, афіцыйна значаны, што яны ўяўляюць сабой набытак Беларускага мастацтва. Неабходна і ўліснаў папірлізіць, што нельга адвольна знішчаць творы. Арганізатары выстаў нясуць адказнасць за захаванасць твораў, а з манументальна-дэкаратыўным мастацтвам адбылася тое, што вырашыць зрабіць загаліч гаспадаркі.

Варта адзначыць, ёсць пазітыўныя прыклады. Калі некаторыя з маж прац часткова прыйшлі ў непрадзіганы стан, уліснаў паставіліся да дабытку наважліва, паведалі мне, паралілі і ўзялі за рамонт сваімі сіламі. Так было са сграфітаў ў фая Віцебскага аб'ектаў і ў Рэспубліканскім дзяржаўным вышэйшым алімпійскім рэзерву.

Мазаіка "Зямля культуры і навукі"

Пра чытанне, вугольчык і культуру ў цэлым

На пытанне "Ці існуе сучасная Беларуская літаратура?" напрошваецца адказ: "А як жа!" Саюз пісьменнікаў, навіны ў СМІ пра лаўрэатаў той ці іншай літаратурнай прэміі, даўжэзныя паліцы ў крамах з новымі выданымі на дзюж дзяржаўных мовах... А ці чытаюць суаічынікі гэтыя кнігі?

■ АНАСТАСІЯ, моўшн-дзвйнер:

■ АКСАНА, эканаміст:

■ МАРЫЯ, перакладчык:

— Я фанатка беларускай літаратуры. У нас вельмі прыгожая і меладычная мова, у ёй мноства цікавых і цудоўных слоў, якія адносяцца да катэгорыі неперакладных, безэквівалентных. Напрыклад, "жарнічка", ці гарачы вугольчык, — прыгожа жа! Акрамя таго, айчынная літаратура — гэта магчымаць лепш вывучыць гісторыю краіны, нашы традыцыі, культуру. Таму кожная кніга на роднай мове становіцца дзюжым і пазнавальным падарожжам у мінулае. І ўсё роўна, у якім жанры яно будзе.

Аўтару чытаю розных. Сярод любімых — Уладзімір Караткевіч, Іван Мележ, Іван Шамкін, Максім Багдановіч. Імпануе і творчасць сучасных пісьменнікаў, паэтаў. Іх дабыткі спрыяюць папулярызацыі беларускай мовы, дапамагаюць захаванню яе, а таксама нашу гісторыю і культуру, праз незвычайныя фарматы, сюжэты і жанры перадаць наступнаму пакаленню. Гэта вельмі важна!

— Выбіраю сур'езную літаратуру — інтэлектуальную прозу, філасофію. І менавіта ў такім напрамку складана знайсці сучасных аўтараў, якія б спадабаліся. Таму чытаю ў асноўным класіку. Цяпер чытаю нейкі рэдка могуць мяне зацікавіць. Ёсць забавуныя сюжэты, ёсць пісьменнікі, якія нядрэнна валодаюць словам, але чаму ж тады яно не чытаецца? Нарэшце зразумела. Не хапае пачуццяў. Я не бачу той душойна глыбіні, якая на маю гучыць, абавязкова павінна быць у літаратуры.

Пластмасавым — менавіта такім мне ўяўляецца свет. Заточаны пад матэрыяльны дабыткі, славалюбінасці, ён забавулены ранейшай душойнасцю. У музыку больш не ўкладваюць душу — кампазіцыя трэба выніга працаваць. Падобная логіка і ў мнігах сучасных пісьменнікаў. Штучныя скандалы, эпатаж, спробы задаволіць натоўп. Аўтар хоча стаць бліжэйшым да народа. То-бок дадзіць яму. А ці павінна творца дагадзіць? Якая ў яго першапачатковая мэта?

Для мяне пісьменніцтва — гэта агаленне душы. Таму я і люблю класіку: я бачу годкі, адкрытыя і неверагодна глыбокія, напоўненыя жыццём і душой. Ты трымаеш кнігу, і праз кончыкі пальцаў у цябе ўліваецца белое, каханне, алчай, радасць. Я не адчуваю, што аўтар жадае кагогс задаволіць, ён проста вылівае на паперу ўсё, што раздзірае яго знутры, нібы та-іншамо нельга, нібы іншай літаратар загіне.

У сучаснай прозе часта забавваю жаданне твораў падманстраваць навыкі, здзіўніць, папашыць сваё эга, але няма спраўдзенай эмоцыі, толькі выдуманая дзеля гісторыі.

Можна, гэта і да лепшага, можа, цяперашнія аўтары — ішчаснавія людзі, што не займаюцца самакапананнем, не шукаюць сэнс жыцця і не спрабуюць прараскіцца ў нерты душы, які рабілі класіку. Хто ведае. А можа, сённяшні камарціныны свет з усімі сваімі тэхналогіямі і гаджэтамі насамроч стаў менш душойным. У асноўным выпадку асабіста мне душойнасці вельмі не хапае.

— Залаты час беларускай літаратуры прыпаў на апошні век мінулага тысячагоддзя. Менавіта той перыяд падыраў такіх пісьменнікаў, які Янка Купала, Якуб Колас, Васіль Быкаў, Уладзімір Караткевіч, Іван Мележ, Янка Маўр, і іх творы, што карыстаюцца вялікім поштыгам не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Самыя вядомыя і мае любімыя кнігі гэтых аўтараў — "Людзі на балоце", "Альпійская балада", "Палескія рабыняны", "Росквітанне гняздо". На змену айчынным ледзімам прыйшлі не менш таленавітыя майстры піра. Некаторыя з іх дабіліся нават больш высокіх дасягненняў, чым папярэднікі.

Цяперашняя нацыянальная літаратура можа пахваліцца імпамтранасцю. У параўнанні з калегамі залатога стагоддзя, сённяшнія пісьменнікі як узнімаюць вострасацыяльныя пытанні, так і разгортваюць тонкія тэмкі, што раней нідзе не разглядаліся, тым самым ствараючы напрадзе ўнікальны матэрыял. Павялічылася і колькасць стыльў. Дзякуючы гэтым амаль кожны чытач можа знайсці сучаснага беларускага аўтара, чыя спадчына пакінута б прыемныя ўражанняі.

Кніга мае важную ролю ў жыцці. Калі казаць пра айчынную літаратуру, яна патрэбная сённяшніма чалавеку. Менавіта яна захоўвае гістарычную памяць, якой заўсёды надаецца вялікая ўвага. Таму найперш мы павінны чытаць беларускія кнігі, каб разумець, хто мы такія. Ніхто не расказае пра нас і нашу мінуўшчыну, як землякі-пісьменнікі.

Без літаратуры немагчыма навучыцца разумець сваю мову, немагчыма ўсваядоміць усё багацце краіны, у якой жывецца, разабрацца ў чалавечыя адносіны. Наша літаратура гэта дае.

Чытанне на роднай мове — выдатны спосаб удасканаліцца і развівацца. Колькі ёсць цікавых фактаў пра культуруны асабіліцы краіны! На жаль, не ўсё ў нас размаўляецца па-беларуску. Але калі чалавек будзе чытаць нацыянальную літаратуру, то хутэй авалоде лексікай.

Айчынная кніг — частка нашага жыцця, гісторыі і культуры, без якіх мы — не спраўдзеныя беларусы.

Ганна САКАЛОВА

Абярэг міру

Свае экспазіцыі пад агульнай назвай прадставіць на "Купаллі" рэгіёны Беларусі і Расіі: рэспубліканскае свята "Александрія збірае сяброў" пройдзе 8 ліпеня ў Шклоўскім раёне.

Традыцыйна мерапрыемствы разгортваюцца на малюнавым безе Дняпра каля моста, які лучае Магілёўскую і Віцебскую вобласці. "Зроблена ў Беларусі", "МерчПершага", "Александрійская гасціна", "Гандлёвая суполка" — на тэматчных пляцоўках прэзентуюць айчыныя брэнды. Падырутоўш і фотозоны, кірмашы сувеніраў, рамесныя рады.

Асабліва ўвага — лакацыям, прысвечаным захаванню гісторыка-культурнай спадчыны. Экспазіцыі пад агульнай назвай "Абярэг міру і саюзнага адзінства" раскажуць пра творчасць майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і адметнасці аўтэнтычнай народнай культуры рэгіёнаў Беларусі і Расіі. Яркім аб'яса быць канцэрт эстрадных выканаўцаў з такіх пісьменнікаў, які Янка Купала, Якуб Колас, Васіль Быкаў, Уладзімір Караткевіч, Іван Мележ, Янка Маўр, і іх творы, што карыстаюцца вялікім поштыгам не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Самыя вядомыя і мае любімыя кнігі гэтых аўтараў — "Людзі на балоце", "Альпійская балада", "Палескія рабыняны", "Росквітанне гняздо". На змену айчынным ледзімам прыйшлі не менш таленавітыя майстры піра. Некаторыя з іх дабіліся нават больш высокіх дасягненняў, чым папярэднікі.

Пачас свята будзе працаваць і моладзевы пляцоўка: пройдзе рэспубліканскі этап сямейна-сельскагаспадарчага праекта "Уладар сіла", турнір па кукарнай зборцы карт-пазаву "Велано Беларусь", выстава "100 ідэй для Магілёўчыны". Паклоннікаў сінемама аспрысяць у павіны кінаатра, аматару шырокага мастацтва — на праграму "Свята шырка".

У Александрійскай сярэдняй школе акрыцца экспазіцыя "Малая радзіма", гасіям якой таксама прапануюць наведаць клас, дзе вучыць Кіраўнік дзяржавы. У краязначным музеі размесціцца выставачны праект "Шней дружбы перавыі". Інтэрактыўная шоу-праграма "Сузор'е ішчаснага дзівіства" прадеманструе юныя таленты Магілёўчыны.

Сярод навінак "Купаллі" — канцэрт "Віцебск фестывальны", на якім выступіць творчыя калектывы панаўнага рэгіёна. Магілёўскае абласнае філармонія падырвала музычны спектакль "Пачуцці роднай зямлі" ды імпрэзу, прымеркаваную да Гола міру і стварэння, — "Мелодыя свету".

Яшчэ адным яркім момантам стануць "Галунны канцэрт" — народны музычны рытм "Будзе вельмі цікава!". Завершаць свята святломузыкальнае прадставленне і моладзевая лядзятка "Купалскі мік" з уделам беларускіх і расійскіх выканаўцаў, феерверк ды запальванне купальскага вогнішча.

Падрабязная праграма свята

Танцаваць — значыць аддаваць

Што стане справай майго жыцця? Адаказ на гэтае пытанне наша геранія знайшла яшчэ ў дзесяцігадовым узросце. Сёння студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Ірына Капусціна — прызёр Дэльфійскіх гульніў, супастаноўчык творчага праекта "Лінія памяці. Код вайны". Пра любоў да танца, творчыя ідэі ды планы таленавітай дзяўчыны распавяла "К".

— Па словах мамы, я была вельмі смелым дзіцем і з пачатковай школы ўдзельнічала ва ўсіх магчымых конкурсах. Я аказалася ўсюды, дзе можна было выступіць на сцэне. Займалася валам, фартэп'яна, гімнастыкай. Мне не трэба было прымушаць хадзіць у гурткі: любая актыўнасць, звязаная з мастацтвам, мне падабалася. Танцы прыйшлі ў мяё жыццё, калі споўнілася пяць гадоў, я адразу ж палюбіла харэаграфію. Трэнеркаў амаль не пралукала — для гэтага музыка была надзвычай важкай прычына.

ЛЭСАВЫЗНАЧАЛЬНАЯ СУСТРЭЧА

Спецыяльную адукацыю Ірына атрымала ў Мінскім харэаграфічным каледжы мастацтваў. Палчас апошняга экзамену выпускнікоў наведлі прадстаўнікі БДУКМ і прапанавалі дзяўчыне працягнуць навучанне ва ўніверсітэце. Летась Ірына Капусціна паспяхова здала іспыты і стала студэнткай вышэйшай навучнай установы па спецыяльнасці "Харэаграфічны танец". Менавіта там адбылася лёсавызначальная сустрэча з Вольгай Наўроцкай, старшым выкладчыкам кафедры харэаграфіі, якая ўвучыла ў нашай герані будучага паспяховага балетмайстра.

— Асаблівых цяжкасцей ад вучобы ва ўніверсітэце я не чакала. Складанасці ўзнакоўш толькі ў плане часу, яго каардынацыя, бракуе! Калі рабіць усё з любоўю да справы, то спаць дзевідзіцца пры гадзіны ў суткі — толькі так магчыма ўсюды паспець. Тут усё залежыць ад расстаноўкі прыярытэтаў.

ЯК ПАБУДАВАЦЬ ЭМАЦЫЯНАЛЬНЫ МОСТ?

У БДУКМ у дзяўчыны з'явілася магчымасць больш выступаць на сцэне з беларускімі артыстамі. Напрыклад, яна ўжо папрацавала з Аленай Ланской, Ірынай Дарафеевай у рамках святочных канцэртаў да Дня Перамогі і "Славянскага базару ў Віцебску".

— Відома, ёсць момант хвалявання перад выходам, але гэта абсалютна нармальна. Даносіць са сцены пачуцці і будаваць масты паміж глядачом і артыстам — гэта самае галоўнае шчасце!

ЗАСЛУЖАНАЯ ўзнагарода

Ужо на першым курсе ў студэнткі ўзнікла ідэя стварыць свой танцавальны праект. Вынікам гэтай задумы стала прызавае трое месяца на Дэльфійскіх гульніях.

— У мяне быў досвед удзелу ў спектаклях, і менавіта пасля гэтага мне захачелася ствараць уласныя шырокафарматныя працы. Так і нарадзіўся праект "Inhale". Спачатку нас было чашчэра, але паступова далучаліся новыя таленавітыя танцоры. На Дэльфійскіх гульніх мы і адправілі сваю першую сумесную працу ў фармаце відеа, бо адбор праходзіў дыстанцыйна. У нумары была закладзена наступная ідэя: у сучасных рэаліях людзі робяць акцент на фізічным свеце, трыбуючы ўнутраным, пошук балансу паміж імі, прыняцце кожнага складніка — неад'емны этап у жыцці кожнага. Мы вельмі ўдзячныя, што нашы страннікі былі высока ацэнены на такім прэстыжным конкурсе.

ЯК РАСКАЗАЦЬ ПРА ЖАХІ ВАЙНЫ?

У маё адбылася прэм'ера праекта "Лінія памяці. Код вайны", прысвечанага падзеям 1941—1945 гадоў. Разам са сваёй выкладчыцай Вольгай Наўроцкай Ірына працавала над стварэннем спектакля, які быў уладасены гранта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у сферы культуры.

— Сёлета на конкурсе "Дзяс Кангрэс" ставіла нумар "Лічы на сэрцы", які заняў другое месца. Танцоры з гэтага нумара ўдзельнічалі і ў праекце "Лінія памяці. Код вайны". Пасля таго як я пачала працаваць менавіта з гэтымі дзяўчытамі, стала рабіць акцент на тое, каб раскрыць канкрэтнага артыста з яго самага мошнага боку. Раней была засяроджаная на малюнках, перастаючы, цікавых формах.

Гэта самы эмацыянальны праект, у якім я браў удзел. Працаваць над ім было вельмі цікава і адначасова складана. Гэта той момант, калі ты вельмі добра разумеш, пра што танцуеш, і ўсталяваць у кожны рух душу, каб усё знайшло адпаведны водук у гледача. Варта адзначыць, што пастаноўка атрымалася адукацыйнай, бо ў ёй выкарыстоўваліся шмат фактаў пра вайну. Разам з эмацыянальнымым падмацаваннем усё гэты інфармацыя ірчы і машэй запаміналася публіцы.

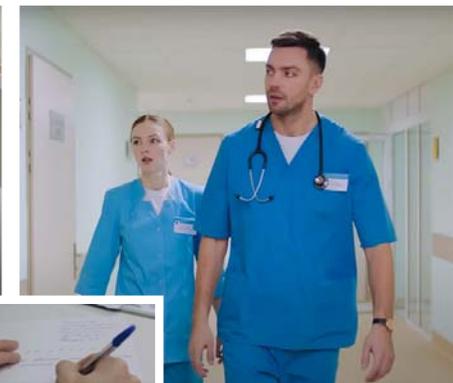
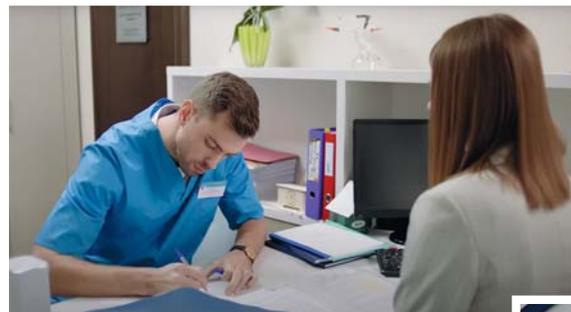
ГАДАВАЦЬ ЮНЫХ ЗОРАК

У разуменні Ірыны паніжэ "танцаваць" цесна звязана з дэясловам "аддаваць", а слова "харэаграфія" асацыюецца з любоўю. Ёй дзяўчына з ралісцо дзеліцца са сцэны, на майстар-класах і трэйніроўках.

— Ідэй для пастановак хапае. Альбо мне пазначоць задачу, альбо ў самой узнікаюць думкі. Праблем з натхненнем няма. Любая сітуацыя на вуліцы, у чалавечым асяроддзі, кожны заўважаны рух — калі пачаць шукаць і асэнсоўваць, — усё можна пераўтварыць у ідэю для пастаноўкі. У планах — стаць відэамай балетмайстрам і шмат выкладаць, а пакуль гадоў праз пяць буду працаваць з дзіцьмі групамі, каб даваць зорак.

І мары Ірыны спраўдзіцца: выкладчыкі раздзеліць яе талент і прапаноўць удзельнічаць у пуйнамаштабных праектах, аднарукнікі і знаёмыя з паваягі і захваленнем адукацыя пра яе творчасць. І хай яе плённая праца паслужыць прыкладам для падрастаючага пакалення.

Настасся ЮРКЕВІЧ
Фота з архіва герані

Вазьмі маё сэрца

Ода беларускім медыкам

Пакуль расійскія хірургі вырашаюць пытанні касмічных памераў у "Выкліку", беларускія кардыёлагі паўстаюць перад не менш сур'ёзным і супярэчлівым выбарам на роднай Зямлі. Пра лёсы медыкаў, якія, ахвяруючы ўсім, ратуюць жыццё людзей, новы фільм Аляксандра Яфрэмава "Ліст чакання".

ГІСТОРЫЯ ПРА КОЖНАГА

Служка распавядае пра складаную прафесію лекара, пра ўзаемаадносіны на працы, у сям'і. У цэнтры ўвагі — сацыяльна актыўная пазіцыя сучасных дактароў, якія на першыя месца ставяць не асабістыя выгады, а здароўе пацыентаў. Аднак гэтая гісторыя будзе зразумелай і звычайнаму гледачу, бо яна пра кожнага з нас.

— Карціна, па сутнасці, пра нас усіх: якія мы, што з намi цяпер адбываецца, як мы да гэтага ставімся і як павінны адзінваць. У фільме я выказаю свой погляд гледацтва. Нам неабходна быць настольлівымі, калі гаворка ідзе пра гонар, прафесійны і чалавечы абавязак, пра патрыятызм. Бо ад нас вельмі многае залежыць. Асабліва цяпер, калі мы жывём у складаны час. Я мару, каб людзі зразумелі, пра што я кажу ў гэтым фільме, і раздзілілі мае думкі і пачуцці. Так бывае рэдка, але калі гэта здарыцца, я буду шчаслівы, — гаворыць рэжысёр.

Трэба адзначыць, што Аляксандр Яфрэмаў вылучаецца на фоне іншых беларускіх кінематаграфістаў імкненнем гаварыць у сваіх фільмах пра тое, што блізка простым людзям. Да таго ж рэжысёр не баіцца выказацца на хвалюючыя многіх тэмы. І гэтым разам сігнарый "Ліста чакання" нарадзіўся з нявыдуманых рэалій.

— Тое, што з'яўляюцца з краіны медыкі, бачыць і разумоць усё. Гэта і паштурхнула зьяць такую стужку. Бо нам усім хацелася сказаць з гэтай нагоды некалькі слоў, — заключае Аляксандр Яфрэмаў.

РАЗВІВАЮЦЬ СТЭРЭАТЫПЫ

Фільм распавядае пра беларускіх дактароў, якія сутыкнуліся з

выбарам: паехаць за мяжу ў пошуках чагосьці лепшага або застацца ў краіне, дзе іх майстэрства запатрабавана? Галоўны герой, выбітны кардыяхірург Алег Корзун, збіраецца з жонкай у Германію. Але яго раздзіраюць сумневы, бо за мяжой чакае невядомасць. У гэты час у Рэспубліканскім цэнтры кардыяхірургіі пацыентку Алегга рыхтуюць да найскладанейшай аперацыі — двайной перасадцы лёгкага і сэрца. І што пераважыць: матэрыяльны або маральныя каштоўнасці? Што падкажа прафесійны абавязак? І які выбар зробіць герой?

Хай гледача не палохае афіша, якая вольна пасавала б шараговым расійскаму серыялу, чым такой сур'ёзнай карціне, як "Ліст чакання". Наш фільм варта ўвагі. Гэта адзін з нешматлікіх праектаў "Беларусьфільма", які дае расколіну ў закамандным стэрэатыпе пра айчыннае кіно. Магчыма, кагосьці збянтэжыць "паветка дня" — акцэнт на грамадзянскіх пазіцыі і патрыятызме, — аднак варта прызнаць, што гэта нашы рэаліі. Калі б аўтары адмовіліся ад іх, "Ліст чакання" быў бы далёкім ад рэчаіснасці. Але на экране мы бачым сучасны Мінск і людзей, не адарваных ад сусветных падзей.

КІНО У САПРАЎНЫМ

Вельмі радуе, што падзеі карціны нарэшце адлюстроўваюць сённяшні беларускі побыт і месца дзеяння становіцца знаёмай вуліцы і будынку. У гэтым плане адметная сіюна хрышчэння ў царкве, якая адбывае светапогляд і культуру сучаснай Беларусі. Прыемна, што на экране з'яўляюцца ўтульныя вулічкі Траецкага прадмесця, мінскае метро і відэаўка падземных пераходаў — музыкі.

Гэта ты дэталі, якія могуць завацца выклікамі, паўсядзённымі. Бо нам усім хацелася сказаць з гэтай нагоды некалькі слоў, — заключае Аляксандр Яфрэмаў.

Аляксандр Яфрэмаў: "Карціна, па сутнасці, пра нас усіх: якія мы, што з намi цяпер адбываецца, як мы да гэтага ставімся і як павінны адзінваць. У фільме я выказаю свой погляд гледацтва. Нам неабходна быць настольлівымі, калі гаворка ідзе пра гонар, прафесійны і чалавечы абавязак, пра патрыятызм".

чым іншыя віды мастацтва). "Ліст чакання" нарэшце абрывае гэты "трэнд" і становіцца годным кандыдатам для прабаўвання іміду Беларусі за мяжой.

Захаліае апаратарская і сцэнарная праца. Стужка дыхае: якасная візуальныя і дыялогава паўзы робяць правільныя акцэнты ў сюжэце, падкрэсліваюць унутраны стан герояў або значнасць абстаноўкі, а таксама прымушаюць разгледзець дэталі. Канфлікт гісторыі просты і пры гэтым у меру драматычны.

У фільме нават прысутнічае нечаканы сюжэтны паварот, які не забаве змяняцца другім, не менш раптоўным. Дакладна выкарыстаны апаратарскі прыём "вока Бога" — гледзячы, нібы дзімрук, назірае за пакінутай у сенах царквы разгубленай гераніяй з дзінем на руках, якая накіроўвае позірк уверх. Падобны прыём у абстаноўцы храма ўзмацняе яго значнасць і эстэтычную прыгажосць.

ЯШЧЭ АДЗІН ДУБЛЬ

Не абдыслася, аднак, без мінулага. Некаторым ключавым момантам фільма не хапіла эмацыянальнай выразнасці. Да прыкладу, удала выкарыстаны прыём пазнавальна згубіўся праз вельмі хуткае з'яўленне ў кадры герані, што лічылася загнулай. Таксама не хапіла паўзы, каб нечаканая сустрэча выклікала той феерверк пачуццяў, для якіх эпізод і стварыўся.

А ШТО ДАЛЕЙ?

"Ліст чакання" дае надзею на тое, што беларускае кіно ўзяло курс на актуальныя стужкі, якія змогуць прылігнуць увагу гледачоў. І нават калі адзін фільм не верне ўсё адразу ў кінатэатры, першы крок зроблены.

Яўгена ГАБЕЦ

РЭЙТЫНГ: ★ ★ ★ ★ ☆

Вольга Квашко. Фота герояў

Уладзімір Квашко

Птушка гліняная, птушка папяровая...

Палёт Сенненскага РДР здзіўляе крэатывам

Можна пачаць нестандартна. Жылі-былі Вольга і Уладзімір Квашко, майстры ды таленты вялікія. Усё, да чаго дракнаюцца, у золата пераўтвараецца... А можна і звычайна гаворку павесці. Прыкладна так. Раённы дом рамёстваў у Сянно пераехаў з цеснага памяшкання на вуліцы Савецкай на шыкоўныя плошчы былой сярэдняй школы па вуліцы Кастрычніцкай. І пачалося зусім іншае творчае жыццё... Зрэшты, абодва пачаткі вымагаюць ад сённяшняга сюжэта цалкам казаначна зместу.

Як раіў Купала, паяднаем ціоту з гарэзіяй. Іншкі пісьнік пра носьбітаў традыцыйнага мастацтва Сенненскага краю проста не выпадае. Яны звычайна робяць ня-звычайна.

ПЯЦЬСОТ КВАДРАТАЎ РАДАСЦІ

Сённяшняя плошча Сенненскага РДР — 500 квадратных метраў. Метрамі і майстрамі-металістамі кіруе Вольга Квашко. Кіруе так, што і сантыметра вольнага няма на тых метрах. Не, хлусу. Месца крыху засталася для сувенирнага салопа, які неўзабаве пачне дзейнічаць.

Каля трох дзясяткаў людзей самага рознага ўзросту займаюцца ў гуртках ткацтва, керамікі, пліцення з саломкі і інкрустацыі ёю, пліцення паясоў, лозапліцення, роспісу, аднаўлення нацыянальнага касцюма. Праўда, творчыя маштабы ўражаюць? А ў РДР ёсць яшчэ высковы філіял у Хошхав, дзе спрадзедку займаюцца лозапліценнем. Тут на сёння рой вядзе Сяргей Грунтоў.

САЛОМКА ДЛЯ ПЯСАК? ТАК!

Без экспедыцыйнай дзейнасці вывучэнне этнаграфічных асаблівасцей раёна не мае належнай адычы. З паўдзясятка пастаянных экспазіцый, якія збіраюць у РДР немалую колькасць экскурсантаў, — яскравы доказ таму, што супрацоўнікі дома рамёстваў не засяджаюцца ў сенах устаноў.

Свайё машыну ў РДР няма. Але для пошуку арт-фактаў раёныя тэатры культуры прадастаўляе транспарт на першым паравозе. Аднак напісанне на першым паравозе.

Вольга Квашко сцвярджае, што яе падназначена не маюць асаблівай патрэбы ў сучасным абсталяванні. Ёсць усё і для эк-

педыцыяй, і для працы ў высковым антуражы, і для выпуску паліграфічнай рэкламы, металічных латаможнікаў. Апошні таксама рэклама, дзейнасць мясцовых умельцаў. Толькі адзін прыклад. На Сенненчыме вырабілі паясы з саламянай, калі так можна казаць, інкрустацыяй. Традыцыйныя вёвакі і аналагаў у Беларусі не мае. Тэхналогія вырабу адмыслова паясоў прапанавана ў металічках. Любы ачыток можна прыдаць мясцовае выданне. А паясы, абзобленыя саломай, далёка не адзіныя фішкі сенненскіх захаваных спадчыны.

МАЦІ АРНАМЕНТУ

Невядлікі краязнаўчы экскурс. Сенненскі раён знакімы васьцю чым: у вёсцы Шыркi нарадзіўся Пётр Машэрэц, а ў вёсцы Машканы — Аляксандр Гаравец; у ліпені 1941 года пад Сянно адбылася велізарная танкавая бітва; у раёне ёсць вёска Рай, а ля вёскі Вароніна — валун, другі па памеры ў Беларусі...

Але я цяпер — пра іншае. У вёсцы Клімавічы нарадзілася калісьці Матрона Маркевіч. Стала знамай ткачыхай. У 2015 годзе ў райцэнтры адкрылі памятны знак у гонар кабеты. Справа ў тым, што Матрона Сяргееўна — аўтар арнаменту, які ўзяты за аснову аздаблення Дзяржаўнага Сцяга Беларусі.

Вольга Квашко распаўядае, што арыгінальныя рункі майстрыкі завоўваецца ў мясцовым музеі. А яго дакладная рэканструкцыя — у раённым доме рамёстваў. — Кожную нітку падлічылі, — кажа Вольга Яўгенаўна. — Натуральна, размова з наведвальнікамі пра развіццё наагура традыцыйнага ткацтва не абходзіцца без расповяду пра талент Матроны Маркевіч.

А я вельмі здзіўляюся, чаму Сенненскі раён не стаў пакуль турыстычнай Меккай. Наагура, ёсць у гэтым і наша, журналісцкая віна. А сенненскім майстрам, вядзь, вярта прадаваць свае буклеты на мінскіх вуліцах...

Адзін з традыцыйных севеніраў Сенненчыны — гліняная востулька ў выглядзе птушкі з каронай. Яе яшчэ называюць Глухароўскай, бо аўтар птушкі — Генадзь Глухароў, бо аўтар птушкі — Генадзь Глухароў.

“Бусляныя” вышанька

КАРОНА ДЛЯ СВІСТУЛКІ

Пакрысе падбіраюся да галоўнага. Маюлаў, не хутка казка распаўядаецца...

Адзін з традыцыйных севеніраў Сенненчыны — гліняная востулька ў выглядзе птушкі з каронай. Яе яшчэ называюць Глухароўскай, бо аўтар птушкі — Генадзь Глухароў з Папоўкі. Яго ўжо няма з намі. І казаначны птушкі яго паразілаеся. Аднак казка не паўна заканчваецца.

Дык востулька... Жылі-былі Вольга і Уладзімір Квашко. Абодва — майстры. Не буду тлумачыць, як і дзе звязваў іх лёс, бо і мне гэта невядома. Адбылося ўсё, вядзь, дзесяці за аблокамі, бо творчы заўжды вышэйшыя за іх. Пагатоў калі творчасць гэтая — каранямі з народнага мастацтва. Вольга стала вышаньчыцай, а Уладзімір — ганчаром. Да слова, іх сын, дзе-вятнацігадоваы Іван, асвоіў і вышаньку, і кераміку. Так што казы доўжыцца...

Менавіта Уладзімір адрэаў Глухароўскаю востульку. За лічаная гадзі зрабуў каля дзвюх тысяч “каранаваных” птушчак. Чародка гэтая сёння радасна лунае ці не над усёй Беларуссю.

І немалавядна: у сучаснай краме тры арт-факты будуць брандавымі: востулька, вышанька і напаясальныя паясы, бо ўсе яны займелі статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Беларусі.

ЯШЧЭ АДНЫ КРЫЛЫ

А вось зараз — пра галоўнае. Але без лірычнага водступу і тут не абыйсціся. Вельмі радуе, што лётчэннік Уладзімір Караткевіч застаецца не толькі неўміручым класікам, але і натхняльнікам усіх шчырых людзей на аднае служэнне Башкаўшчыне. Чаровы праект РДР Вольга Яўгенаўна назвала “Зямля пал белымі крыламі” (не першая і, спадзяюся, не апошняя). Галоўная ідэя асоба праекта — вышанька. А галоўны вышаньчыцай застаецца кіраўніца устаноў.

На нашых вышаньках — буслы, — кажа Вольга Квашко. — Гэта сімвал міру, старальнасці. Птушкі — завадлівае лабарыту беларускай самі. Дом, ля якога ёсць буслянка, шчаслівы, заможны і шматдзетны. Усё яны дапамагаюць спадарыні Вользе ў выбар “бусляных” вышанька. Больш за тое, да рэалізацыі праекта падключыўся арганізацыі і прапраямствы, зусім маленькія жыхары раёна і сталая людзі.

Сутнасць праекта здзіўляе казаначна. Законы жанру вымагаюць. Вышаньку ў Сянно вучаць лятаць. У ліпені птушкі з’явілася папяровая сястра. А лятаць яна будзе 17 верасня, у дзень аб’яднання Заходняй і Усходняй Беларусі. І будзе гэта чаровым святам зямлі пад белымі крыламі.

БАНЗАЙ, ІКЕБАНА?

А высновы ад пачутага ды убачанага наступныя. Рухальная сіла творцы — жаданне вучыцца і развівацца. Я шчыра гадоў сацу за Вольга Яўгенаўна і яе дома рамёстваў. З упэўненасцю значаю: тут пастаянна вучацца і развіваюцца.

Да месца птушкі абагульненні. Не буду называць раённую дамы рамёстваў з брандавымі вырабамі, традыцыя якіх бярэ пачатак шмат стагоддзю таму. Усё пудоўна ведаюць, акуль тыя ручнікі, задымленыя гліняныя посуд, скрыпкі з саломы, вельпасці з лазы, льялькі-абіргі і роспіс па шкле.

Цяпер — пра алтарныя і алмоўнае. Хіба ж скаржэ што ёсць РДР, дзе сцены з’обнаго гольна? А ў гуртках займаюцца ікебанай, бісернапліценнем, індыйскім танцам. Не прыдумаў, на ўліснае вочы бачаў увесь гэты экзот. Выпраўдзіўсяся, спадарства, у Сянно, заблукнаў на пішчак квадратных метрах, здзіўніцеся, паяззірзіцеся і адчыніце ўрэшце свой абавязак перад Расціміяй!

А мне цяпер цікавіць, каго і на што напісаны Караткевіч у наступны раз?

Яўген РАГІН

Ліпень, спявай і скачы!

Брэндавыя мерапрыемствы месяца

1 ліпеня

Ліпенскі календар брэндавых мерапрыемстваў адкрывае **Свята паэзіі “Купала заўсёды ў сэрцы маймі”**. У Купалаўскім мемарыяльным запаведніку “Ляўкі” збіраюцца прафесійныя і самавельныя мастацкія калектывы і беларускія паэты для ўдзелу ў святотчнай праграме. Акрамя таго, запланаваныя экскурсіі па літаратурна-дакументальнай і мемарыяльнай экспазіцыях запаведніка.

3 ліпеня

Адной з найважнейшых падзей месяца стануць **святотчныя мерапрыемствы, прысвечаныя Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь**. Урачыстасці 3 ліпеня, па традыцыі, пачнуцца ў ускладняна выніку ў мемарыяльным комплексе “Курган Славы” і іншых памятных мясцінах, якія ўвек акачаюць гераізм беларускага народа. Акрамя таго, будуць арганізаваны народныя гульні, канцэрты, будуць прапавяць фудкорты.

8 ліпеня

У гонар дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы 8 ліпеня ў Купалаўскім мемарыяльным запаведніку “Вязьніка” зладзіць **Рэспубліканскія свята паэзіі, песні і народных рамёстваў “3 адною думкаю аб ішчасці Беларусі”**. Музей прапануе экскурсіі па экспазіцыі, размешчанай у доме, дзе нарадзіўся Янка Купала, а таксама па сесонна-выставе. На тэрыторыі запаведніка будзе арганізавана работа кірмашу рамёстваў і кніжнага кірмашу.

8 ліпеня

У гэты ж дзень у аграпарку **Александрыя абудзена Рэспубліканскія свята “Купале” (“Александрыя збірае сяброў”)**. Гэта яркая культурная падзея не толькі для Паліняроў, але і для ўсёй краіны. У праграме — тэматычныя пляцоўкі рэгіёнаў Беларусі і Расіі, Рэспубліканскія сямейны сельскагаспадарчы праект “Уладар вёскі”, выставы, паказы фільмаў, свята шырка, фотозоны і кірмашы-продажы, а таксама забаўляльныя і канцэртныя праграмы.

12–17 ліпеня

Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” разгорнецца з 12 па 17 ліпеня. Гэта адзін з найбуйнейшых культурных форумаў, у якім штогод бяруць удзел каля 5000 творчых работнікаў і дзсяткі тысяч асацей з розных краін. У праграме — гранд’лезыяны канцэрты адкрыцця і закрыцця, музычныя конкурсы, шоу зорак беларускай і сусветнай эстрады, выставы, канцэрты, спектаклі ды многае іншае.

15 ліпеня

Фестываль-кірмаш “Легендарныя эпохі” запланаваны на 15 ліпеня ў гарадскім пасёлку Зэльва. На адной пляцоўцы прапавяць чатыры гістарычныя эпохі: прыход вікінгаў, сярэднявечнае рыцарства, супрацьстаянне войскам Напалеона і баі Вялікай Айчыннай вайны. Акрамя таго, будуць арганізаваны інтэрактыўныя зоны з лучнымі і арбалетнымі іграмі, сярэднявечнымі гульнямі, горадам майстроў-рамеснікаў і сучасны фудкорты.

22 і 23 ліпеня

Міжнароднае свята “Вішнёвы фестываль” пройдзе ў Глыбокім 22–23 ліпеня. У праграме — канцэртныя праграмы калектываў мастацкай творчасці, спартыўныя пляцоўкі, выставы-кірмашы, майстар-класы, тэатралізаваныя дзеянні, гульнявыя атракцыёны ды іншыя інтэрактыўныя мерапрыемствы.

28 і 29 ліпеня

А ў Калінавіцкім раёне 28 і 29 ліпеня ўрачыста гонарства з’есць краіны. У рамках **Рэспубліканскага фестываля народнага гумару “Аўшукі** на пляцоўках у вёсках Маляя і Вялікі Аўшукі пройдуць спаробніцтвы на найлепшае выкананне прыпевак, анекдотаў, гумарыстычных інсценіровак, танцаў, песень, гульнявых праграм. Акрамя таго, будуць арганізаваны футбольныя паяльнікі, аўшукіўскія карнавалы, кірмашовыя атракцыёны-жарты, фэерверкі і дыскатэкі.

28–30 ліпеня

У апошнія выхадныя месяцы запланаваныя адразу два мерапрыемствы. Штогадовае **музычны фестываль “Вялікая бард-рыбалка”** збірае з 28 па 30 ліпеня на Чыгрынскім вадасховішчы вядомых і малалых аўтару-выканаўцаў бардаўскай песні. Будуць арганізаваны традыцыйны конкурс аўтарскіх песні “Гітара па крузе”, свята “Лазенка” і “Кірмаш смаку”.

29 ліпеня

Свята паэзіі і песні “Ракуцёўскае лета” збірае аматараў творчасці 29 ліпеня. У фальварку Ракуцёўшчына, дзе летам 1911 года жыў і творыў Максім Багдановіч, прапавяць інтэрактыўныя пляцоўкі, квесты, майстар-класы, прэзентацыі і догустай. Таксама можна будзе далучыцца да алімпійскіх экскурсіі па экспазіцыі музея.

29 ліпеня

У гэты ж дзень у аграпарку Радзіма, што на Радзіўшчыне, адбудзецца **этыясята “У госці да радзімчына”**. Ярскі вівочшам стане тэатралізаваная праграма адкрыцця, дзе прапавяць побыт радзімчына IX стагоддзя з песнямі ды карагодамі.

30 ліпеня

Дзень народзінаў першага чыгуначнага вакзала на тэрыторыі Беларусі адзначае 30 ліпеня. **Свята вакзала** ператворыць станцыю Парэчча, што на Гродзеншчыне, у вялікую канцэртную прасторы, дзе на працягу дня будуць выступаць артысты і калектывы аматарскай творчасці клубных устаноў раёна. Акрамя таго, у праграме — інтэрактыўныя пляцоўкі, экскурсіі ў музейны пакой чыгункі, палывая кухня, фотавыстава і кірмаш.

На ліпень таксама запланавана шмат іншых мерапрыемстваў. Падрэаграфія — на сайце Міністэрства культуры.

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл. касы: 8 0212 368387, сайт: vitebsk-fil.by

- Казка "ЯК ЛЯЛКА ЛЯЛЯ ў ЗАНОЧАК ЗВАНІЛІ" (2+). Класічная музыка для дзялішай. 25 чэрвеня ў 11.00.
"ЗАКРЫЦЦЕ ХОХІВ КАНЦЭРТНАГА СЕЗОНА. ГАЛА-КАНЦЭРТ" (6+). Сімфанічны аркестр філармоніі. Да 85-годдзя Віцебскай вобласці. 25 чэрвеня ў 21.30.
Канцэрт SUMMER JAM (6+). Адкрыццё летняй сэзны філармоніі. 28 чэрвеня ў 21.30.
Музычная фантазія "31 ЧЭРВЕНА: ПАМІЖ КІНО І МЮЗЫКАМ" (3+). 29 чэрвеня ў 21.30.
Музычная гісторыя "ПРЫГОДЫ ВІНІ-ПУХА І ГГО СЯБРОУ" (3+). У межах праекта "Філармонія — дзецям!". 1 ліпеня ў 11.00.
Інтарактыўна-пазнавальная праграма "ГЕРОІ НАШАГА ЧАСУ" (3+). У межах праекта "Філармонія — дзецям!". Прэ'мера. 2 ліпеня ў 11.00.

- "БЕЛАРУСЬ, РАЗАМ СПЯВАЙ" (6+). Святочны канцэрт да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Да Года міру і стварэння, 85-годдзя Віцебскай вобласці. 3 ліпеня ў 19.00.
Канцэрт АНДРЭЯ ІВАНОВА (фартэпіяна), лаўрэата міжнародных конкурсаў (6+). 4 ліпеня ў 19.00.
Канцэрт СОФІ ІПЛІЦКАЙ (арган) (6+). У межах арганнага фестывалю Ars Magna Organi. 5 ліпеня ў 19.00.
Монаспектакль "ЖЫЦЦЕ — ГЭТА КАБАРЭ" (6+). Песні, раманы, вершы, канферанс у стылі café-chantant. 7 ліпеня ў 21.30.
Вечар вакальнай музыкі "БУДЗЬ СА МНОЙ" (6+). 8 ліпеня ў 21.30.
"ЗЕМЛЯ ПАД БЕЛЫМІ КРЫЛАМІ" (6+). Вакальная група і аркестр ансамбля "Талака". 9 ліпеня ў 21.30.

УНП 300149385

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- Пастаянная экспазіцыя.
Выстава работ — прызераў розных гадоў конкурсу-пленэру юных мастакоў імя Міхаіла Сеўрака "Там, дзе музы падасталі". Да 19 чэрвеня.
Выстава "Васёлка над Ніскам". Экспазіцыя юных твораў і іх настаянка з Баўрыскай гарадской узорнай дзіцяча-юнацкай студыі выяўленчага мастацтва "Васёлка". Арт-кафе музея. Да 27 чэрвеня.
Выстава "Неба і зямля Алксандра Кішчанкі", прымеркаваная да 90-годдзя з дня нараджэння мастака. Да 9 ліпеня.
Выстава графікі Леаніда Шчамялёва "Нараджэнне творчасці" са збору Нацыянальнага мастацкага музея і калекцыі сямі майстра. Да 10 ліпеня.

- Экспазіцыя мастацкага шкла 1910—1960-х гадоў "Асяржона, посуд!". Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 23 ліпеня.
Экспазіцыя "Аляксей Лебавіч. Услаўляючы чалавека". Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 13 жніўня.
Экспазіцыя "Станіслаў Жукоўскі: пункт прыцягнення — сядзіба". Да 1 кастрычніка.
Экспурсія "Самыя-самыя..." (6+), "Якога колеру зіма?" (6+), "Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве" (6+), "Казкі Хасуды" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Партрты даўнія і сучасныя наваляндзі" (10+), "Пяць моў каханні" (16+), "Жанчыны партрэт" (16+), "Мінск у Музеі" (16+). Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць, тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
Канцэрт артыстаў і аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра (12+). Унутраны двор Мірскага замка. 24 чэрвеня ў 21.00.
Святочны канцэрт да Дня Незалежнасці (6+) Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі". 1 ліпеня ў 14.00.
Квэст "Таямніца двух кудраў". 8 ліпеня ў 15.30.
Музычнае шоу "У стылі Сан-Рэма" (12+). Унутраны двор. 15 ліпеня ў 21.00.
Выстава "Мір талентаў" (0+). Да 25 чэрвеня.
Часовая экспазіцыя васковых фігур "Таяная вяспра" (0+). Да 31 жніўня.
Выстава "ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі" (0+).

- Паўночны корпус. Да 31 жніўня.
Квэст "Таямніца двух кудраў". Па суботах у 15.30.
Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
Экскурсіі з элементамі тэатральнасці для дзяцей і дарослых.
Экскурсія для дзяцей "Інтрыгі Купідона".
Квэст-экскурсія для ўсёй сям'і "Легенды і падаіні Мірскага замка".
Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з кароўкавай кафай XVI—XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Ангельска, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalibelt@mail.ru

- Камедыя ў 2 дзеях "Гарачае сэрца" (16+). Галоўная сцена. 26 чэрвеня ў 19.00.
Містычная легенда пра каханне ў 1 дзеі "Чорная панна Нясвіжа" (12+). Галоўная сцена. 27 чэрвеня ў 19.00.
Камедыя ў 2 дзеях "Паўлінка" (12+). Галоўная сцена. 28 чэрвеня ў 19.00.
Трагікамедыя ў 2 дзеях па матывах твора У. Шэкспіра "Рамэа і Джульета" (12+). Прэ'мера. Галоўная сцена. 29 чэрвеня ў 19.00.

УНП 100377701

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНХОВІЧАЎ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- Пастаянная экспазіцыя.
Выстава выцінанкі Волгі Навілівай "Папяровыя мары". Да 29 чэрвеня.
Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.
Экскурсія "Сядзібы партрэт". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.

- Экскурсія "Інтэр'ер шляхецкай сядзібы". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.
Спектакль тэатра ценяў "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Інтарактыўна-забаўляльная праграма і музычная казка "Пеш і Воўк" (6+) у выкананні салістаў оперы і духавога квінтэта Вялікага тэатра Беларусі. Тэатральная зала замка Радзівілаў, г. Нясвіж. 25 чэрвеня ў 12.00.
Канцэрт Viva l'Italia, Viva l'Amore (12+). Тэатральная зала замка Радзівілаў, г. Нясвіж. 25 чэрвеня ў 14.00.
Канцэрт "A.M.A.D.I.S. Brass запрашае..." (12+) з удзелам артыстаў брас-квінтэта і вядучых салістаў оперы. Тэатральная зала замка Радзівілаў, г. Нясвіж. 25 чэрвеня ў 16.00.
Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра "Вялікі тэатр Беларусі ў партрэтах, асобах і падзелях"

- Цэнтральны двор замка Радзівілаў, г. Нясвіж. 25 чэрвеня ў 19.30.
Опера ў 2 дзеях "Дзікае палівае каралеа Стаха" (12+). 27 чэрвеня ў 19.30.
Балет у 2 дзеях "Жызэль" (12+). 28 чэрвеня ў 19.00.
Канцэрт "Глінка і яго сучаснікі" (12+). Раманы і дуэты. 28 чэрвеня ў 19.30.
Балет у 2 дзеях "Карсар" (12+). Спектакль Чэлябінскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета імя М. І. Глінкі. 5 ліпеня ў 19.00, 6 ліпеня ў 19.00.
Опера ў 3 дзеях "Баль-маскарад" (12+). Спектакль Чэлябінскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета імя М. І. Глінкі. 8 ліпеня ў 18.00, 9 ліпеня ў 18.00.

УНП 191081322

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён, тэл.: 8 017 5074468

- Пастаянная экспазіцыя.
Выстава "Народнае мастацтва Беларусі XX—XXI стст.". Да 9 верасня.
Праграма "Каляды ў музеі". Пrowadзіцца заўсёды.

- Экскурсія "Інтэр'ер шляхецкай сядзібы". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЛЯНИЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянная экспазіцыя.
Выстава "Нацюрмор — прыгажосць у звычайным". Да 27 жніўня.
Выстава ўдзельніку В. Трыенале джаратыўнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў "ДЭКАРТ-22" — "Выбранае". Да 30 ліпеня.
Art-lectorium "Зраўмялае мастацтва". Пrowadзіцца заўсёды.

- Экскурсія "Інтэр'ер шляхецкай сядзібы". Папярэды запісы. Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Музычная казка ў 2 дзеях "Даньцітвы слонік" (4+). 24 чэрвеня ў 11.00.
Сакратная казка ў 2 дзеях "Мой валікі маленькі Дзядуля" (5+). 6 ліпеня ў 18.00.
Зусім верагоднае здарэнне ў 2 дзеях "Яшчэ раз пра Чырвоную Шапачку" (3+). 8 ліпеня ў 11.00.

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нярасава, 3, тэл.: 8 017 2350351, час працы: серада — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава работ удзельніку V Міжнароднага фестывалю "Тэкстыльны букет". Да 30 ліпеня.

УНП 192543414

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
Інтарактыўная праграма "Крылатыя абароны Радзімы" на пляцоўцы каля легендарнага самалёта "Лі-2". Папярэды запісы. Кожную суботу і нядзелю да верасня.
Мабільная экспазіцыя з патрыятычнай акцыяй "Наш аб'явак — памятаць!" у межах фестывалю

- "Вытокі. Крок да Алімпіа". 24 чэрвеня — г. Глыбокае, 30 чэрвеня — г. Слуцк.
У продаж пасупілі сертыфікаты на наведанне музея з экскурсіяй і без яе. Ёсць абанемента: "Сямейны", "Дзіцячы", "Для старшакласнікаў і дарослых".

Падрабязнасці на сайце watumuseum.by. УНП 100235472

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аквавае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і джаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: 8 017 3970163, 8 025 6677819.

УНП 100377771

КУЛЬТУРА logo and contact info: Сайт: kultura-info.by, E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.
Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.
Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.
Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Юген РАПІН.
Аглядальнікі рэдакцыі: Югенія ГАБЕЛІ, Антон РУДАК, Ілья САКАПОВА, Ілья СВЫРЬН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл ШЭІКА, Эміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.
Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАУ.
Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асобнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць закладанасць матэрыялаў.

Падпісныя індэксы: 63875, 63872, 63879.
Інфармацыя на паўгоддзе: 63872, 63872 (зніжка 15 %).
Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 63874 (зніжка 10 %).
Рознічны кошт — на дамоўленасці.
Падпісанне аўрुक 23.06.2023 у 18.00.
Змова № 1275.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку"".
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1, ЛП № 0230106 ад 30.04.2004.
Наклад 3001.

УНП 600207920

З другога паўгоддзя газета "Культура" будзе выходзіць па пятніцах. Чакайце наступны нумар ("К" №26) 7 ліпеня.